



Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного господарського
суду у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР
за квітень 2026 року



[Supreme LAB](#)

[База правових позицій](#)

Зміст

1. Справи про банкрутство	5
1.1. Нарахування пені за прострочення сплати штрафу АМКУ у процедурах банкрутства	5
1.2. Визнання недійсним правочину боржника без вимоги про застосування наслідків недійсності є неефективним способом захисту у справі про банкрутство	7
1.3. Підвідомчість заяви про розкриття банківської таємниці щодо боржника у справі про банкрутство	9
1.4. Недопустимість повторного розгляду питання про достовірність декларації боржника після набрання законної сили постановою про визнання боржника банкрутом	10
2. Справи щодо захисту прав інтелектуальної власності	12
2.1. Поняття «зупинення дії рішення АМКУ» та «зупинення виконання рішення АМКУ» не є тотожними, що обумовлюється їхньою різною правовою суттю та відмінними правовими наслідками	12
2.2. Щодо поширення інформації про лікувальні властивості косметичного засобу як підстави для визнання недобросовісної конкуренції	14
3. Справи щодо корпоративних спорів, корпоративних прав	15
3.1. Щодо відсутності в учасника товариства права на самостійне скликання загальних зборів у разі невключення запропонованих ним питань до порядку денного	15
3.2. Щодо відсутності в директора юридичної особи права на оскарження рішення про виключення юридичної особи зі складу членів РТПП із підстав порушення його корпоративних прав	18
3.3. Щодо обов'язку ОСББ в особі правління надавати співвласникам інформацію про діяльність об'єднання	19
3.4. Щодо недопустимості забезпечення позову у спорі про поновлення повноважень члена наглядової ради шляхом заборони АТ укладати договори з її новими членами	21
4. Справи щодо земельних відносин та права власності	23
4.1. Щодо належності й ефективності позовної вимоги про повернення земельної ділянки як наслідку нікчемності договору оренди землі та застосування позовної давності	23
5. Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів	25
5.1. Щодо визначення підсудності спору про визнання недійсними додаткових угод до договору про закупівлю та стягнення надміру сплачених коштів	25

5.2. Щодо правової природи договору користування торговельним місцем та порядку його поновлення	27
6. Справи в інших спорах, що виникають із господарських правовідносин	29
6.1. Щодо наслідків втрати предмета фінансового лізингу під час воєнних дій	29
7. Процесуальні питання	30
7.1. Право засновника (учасника) юридичної особи на оскарження рішення третейського суду	30

Перелік уживаних скорочень

АТ	– Акціонерне товариство
АМКУ	– Антимонопольний комітет України
ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВС	– Верховний Суд
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЄДР	– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань
ЗК України	– Земельний кодекс України
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КМУ	– Кабінет Міністрів України
КП	– Комунальне підприємство
КУзПБ	– Кодекс України з процедур банкрутства
НКРЕКП	– Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
ОСББ	– Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ПК України	– Податковий кодекс України
ПП	– Приватне підприємство
РВ ФДМУ	– Регіональне відділення Фонду державного майна України
РТТП	– Регіональна торгово-промислова палата
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ФДМ України	– Фонд державного майна України
ФОП	– фізична особа – підприємець
ЦК України	– Цивільний кодекс України
ЦПК України	– Цивільний процесуальний кодекс України

1. Справи про банкрутство

1.1. Нарахування пені за прострочення сплати штрафу АМКУ у процедурах банкрутства

Пеня за статтею 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» хоча і має спеціальне нормативне регулювання, але підпадає під дію загальних обмежень, встановлених КУзПБ щодо нарахування фінансових санкцій у період мораторію, а також після визнання боржника банкрутом.

У цій справі спір виник щодо наявності / відсутності права АМКУ нараховувати боржнику пеню у процедурах банкрутства у порядку, визначеному Законом України «Про захист економічної конкуренції».

Підставою заявленого позову стала несплата ТОВ «Ексон ОІЛ» (боржник, надалі банкрут) у добровільному порядку накладеного штрафу за вчинення порушення, передбаченого пунктом 13 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у зв'язку з чим АМКУ нараховував пеню за кожний день прострочення сплати штрафу. Штраф накладено за декілька днів до відкриття провадження у справі про банкрутство, а пеню нараховано частково за період, що припадає на процедуру розпорядження майном боржника, а решту – після визнання боржника банкрутом.

Місцевий господарський суд відмовив у задоволенні позову, з чим погодився і суд апеляційної інстанції. Суди виходили з того, що на нараховану у порядку статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» пеню поширюється заборона щодо її нарахування, встановлена частиною 3 статті 41 КУзПБ.

ОЦІНКА СУДУ

В ухвалі про відкриття провадження у справі про банкрутство зазначається, зокрема, про введення мораторію на задоволення вимог кредиторів та введення процедури розпорядження майном (частина 8 статті 39 КУзПБ).

Системний аналіз приписів статті 41 КУзПБ свідчить, що мораторій є особливим режимом, який не лише зупиняє виконання зобов'язань, а й блокує нарахування неустойки (штрафу, пені) та застосування інших фінансових санкцій за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань із задоволення всіх вимог, на які він поширюється.

Як зазначив КГС ВС, відповідно до статей 1 та 59 КУзПБ із моменту визнання боржника банкрутом припиняється нарахування неустойки та інших санкцій за всіма видами заборгованості, оскільки строк виконання грошових зобов'язань вважається таким, що настав. Неустойка не входить до складу основного грошового зобов'язання, а ліквідаційна процедура виключає виникнення будь-яких додаткових фінансових обтяжень, крім витрат на саму процедуру.

Згідно з положеннями статей 51, 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф АМКУ за своєю правовою природою є адміністративно-господарською санкцією та самостійним грошовим зобов'язанням публічного характеру, а не неустойкою в розумінні КУзПБ. З огляду на це нарахування та стягнення такої суми підпорядковується загальним правилам і обмеженням, встановленим законодавством про банкрутство. Тобто у випадку відкриття провадження у справі про банкрутство на АМКУ поширюються положення КУзПБ щодо виявлення кредиторів та черговості задоволення кредиторських вимог у відповідних процедурах банкрутства.

У цій справі КГС ВС акцентував увагу на розмежуванні правової природи штрафу та пені: якщо штраф АМКУ кваліфікується як самостійна адміністративно-господарська санкція за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, то пеня є фінансовою санкцією, що виникає внаслідок прострочення виконання зобов'язання. Пеня не є складовою самого штрафу і не ототожнюється з ним, оскільки її застосування безпосередньо пов'язане із фактом невиконання обов'язку зі сплати штрафу, накладеного АМКУ.

Як зауважив КГС ВС, нарахована АМКУ пеня, на відміну від нарахованого штрафу, не підпадає під визначення грошового зобов'язання відповідно до статті 1 КУзПБ.

Частиною 3 статті 41 КУзПБ встановлено імперативну заборону на нарахування неустойки та застосування будь-яких фінансових санкцій протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів. КГС ВС констатував, що ця норма поширюється на всі види санкцій незалежно від їхньої природи, оскільки після відкриття провадження у справі про банкрутство щодо боржника діє спеціальний правовий режим.

Враховуючи, що пеня за статтею 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є різновидом неустойки та фінансовою санкцією акцесорного характеру, її нарахування на конкурсні вимоги в період дії мораторію прямо заборонене частиною 3 статті 41 КУзПБ. Крім того, її нарахування після визнання боржника банкрутом є юридично неможливим та суперечить імперативним приписам КУзПБ.

З огляду на те, що нарахування пені АМКУ здійснювалося в періоди, що припадали на процедуру розпорядження майном та після визнання боржника банкрутом, суди попередніх інстанцій обґрунтовано відмовили у задоволенні позову.

За результатами розгляду касаційної скарги КГС ВС залишив оскаржувані судові рішення без змін.

Повний текст постанови КГС ВС від 08.04.2026 у справі № 911/1344/24 (911/899/25) доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135844772>.

1.2. Визнання недійсним правочину боржника без вимоги про застосування наслідків недійсності є неефективним способом захисту у справі про банкрутство

Позовна вимога ліквідатора про визнання недійсним правочину (спростування майнових дій) боржника з передачі коштів заінтересованій особі на підставі статті 42 КУзПБ є неефективним способом захисту, якщо вона не поєднана з вимогою про повернення (стягнення) переданих коштів або застосування інших наслідків недійсності, оскільки не забезпечує реального наповнення ліквідаційної маси та максимально можливого задоволення вимог кредиторів – основної мети процедури банкрутства.

У межах справи про банкрутство ТОВ «Фаворит Агро 2021» (боржник) ліквідатор звернувся з позовом про визнання недійсним правочину (спростування майнових дій) про надання боржником у підозрілий період поворотної фінансової допомоги фізичній особі ОСОБА_1, яка є керівником, засновником та кінцевим бенефіціарним власником боржника.

Місцевий господарський суд ухвалив рішення, залишене без змін постановою суду апеляційної інстанції, про часткове задоволення позовних вимог (визнання недійсним правочину) з відмовою у решті позову.

Судові рішення мотивовані фrawdаторністю дій боржника, який протягом підозрілого періоду безвідплатно перерахував кошти заінтересованій особі за відсутності зустрічних майнових дій та в стані неплатоспроможності. Суди констатували, що такі правочини спрямовані на заподіяння шкоди кредиторам, що є підставою для визнання їх недійсними (спростування майнових дій). При цьому встановлення факту завдання шкоди не обмежує позивача у виборі способу захисту, дозволяючи оскаржувати саме дійсність правочинів, а не лише вимагати відшкодування збитків.

ОЦІНКА СУДУ

Закріплений у положеннях статті 42 КУзПБ інститут визнання недійсними правочинів боржника та спростування майнових дій боржника у межах справи про банкрутство віднесений до специфічних способів захисту порушених прав.

Господарський суд у межах справи про банкрутство може визнати недійсними правочини або спростувати майнові дії боржника, вчинені протягом трьох років до / або після відкриття провадження, якщо вони порушують права кредиторів. Основними підставами для такого спростування є взяття зобов'язань, що призвели до неплатоспроможності, виконання вимог у день, коли пасиви перевищували вартість майна, а також вчинення безоплатних дій, відчуження активів без зустрічного надання або укладення договорів із заінтересованими особами. Процесуальний механізм реалізується шляхом подання заяви арбітражним керуючим або кредитором у порядку статті 7 КУзПБ, що дозволяє суду ефективно захистити майнові інтереси боржника та забезпечити справедливе задоволення вимог кредиторів через відновлення ліквідаційної маси.

Одним зі способів досягнення максимально можливого справедливого задоволення вимог кредиторів шляхом консолідації майна боржника є визнання недійсними за позовом арбітражного керуючого або кредитора правочинів боржника, укладених на шкоду кредиторам. Однак пред'явлення у межах справи про банкрутство такого позову не завжди може забезпечити ефективне поновлення порушених прав особи, яка звернулася з відповідними вимогами до суду. Це залежить від характеру та природи правовідносин, які склались між учасниками.

Як зазначив КГС ВС, визнання недійсними правочинів боржника, укладених на шкоду кредиторам, є стратегічним інструментом для консолідації майна та досягнення ключової мети процедури неплатоспроможності – максимально справедливого задоволення вимог. Цей інститут забезпечує баланс інтересів не лише учасників справи, а й контрагентів боржника. Водночас ефективність такого позову безпосередньо залежить від характеру конкретних правовідносин, оскільки сама лише наявність спеціального механізму оскарження не гарантує автоматичного поновлення прав без урахування природи спірних взаємодій.

Матеріалами справи встановлено, що спірні правовідносини виникли між сторонами у зв'язку з передачею боржником ОСОБІ_1 відповідних сум грошових коштів за договорами позики та з моменту такої передачі.

Між тим суди попередніх інстанцій, частково задовольняючи позовні вимоги, залишили поза увагою, що за змістом частини 3 статті 42 КУзПБ у поєднанні зі статтею 216 ЦК України метою застосування інституту визнання недійсними правочинів / спростування майнових дій є реальне повернення відповідного активу до ліквідаційної маси або відшкодування його вартості. Тож застосування статті 42 КУзПБ не має зводитися до декларативного встановлення факту недійсності правочину (спростування майнової дії), а повинно бути спрямоване на збільшення ліквідаційної маси боржника шляхом повернення боржнику відчуженого за недійсною угодою (спростованою майновою дією) тощо.

Визнання недійсними спірних правочинів само по собі не призведе до повернення відповідачем боржнику отриманих від нього коштів, оскільки ліквідатор боржника не заявив вимог про застосування наслідків його недійсності, застосування певних зобов'язально-правових або речово-правових способів захисту прав боржника на такі кошти, які фактично вибули з його майнової сфери.

Враховуючи викладене, встановлення підстав для застосування статті 42 КУзПБ та задоволення у цій справі вимоги про визнання недійсним правочину (спростування майнових дій) без вирішення питання про повернення (стягнення) коштів, перерахованих боржником ОСОБІ_1, не забезпечить реального наповнення ліквідаційної маси і не призведе до відновлення порушеного інтересу кредитора у межах цього спору.

Верховний Суд дійшов висновку, що обраний ліквідатором боржника спосіб судового захисту є неефективним, що становить самостійну підставу для відмови в позові незалежно від інших встановлених судами обставин.

За результатами розгляду касаційної скарги КГС ВС скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення про відмову у задоволенні позову.

Повний текст постанови КГС ВС від 17.03.2026 у справі № 911/666/24 (911/340/25) доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135349801>.

1.3. Підвідомчість заяви про розкриття банківської таємниці щодо боржника у справі про банкрутство

Заява про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, подана контролюючим органом в порядку окремого провадження з посиланням на положення ЦПК України, не підлягає розгляду господарським судом у межах справи про банкрутство боржника, оскільки такі вимоги є немайновими, не впливають на склад ліквідаційної маси та не охоплюються переліком спорів, визначених статтею 7 КУзПБ і статтею 20 ГПК України.

У межах справи про банкрутство Дочірнього підприємства «Центр реабілітації «Надія», яке перебуває на стадії ліквідаційної процедури, контролюючий орган звернувся до господарського суду із заявою про розкриття банком інформації, що містить банківську таємницю стосовно цього підприємства. Метою такого звернення Управління зазначило необхідність проведення податковою службою позапланової перевірки щодо своєчасності та повноти нарахування податків і дотримання валютного та податкового законодавства.

Місцевий господарський суд відмовив у відкритті провадження у справі, з чим погодився і суд апеляційної інстанції. Суди констатували відсутність підстав для застосування концентрації спорів у справі про банкрутство (стаття 7 КУзПБ), оскільки заявлені вимоги стосуються розкриття інформації банком у порядку ЦПК України та не мають впливу на захист чи реалізацію майнових прав боржника.

ОЦІНКА СУДУ

Розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб, здійснюється в порядку окремого провадження (пункт 11 частини 2 статті 293 ЦПК України).

Відповідно до частини 1 статті 293 ЦПК України окреме провадження – це вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Визначаючи характер спірних правовідносин у цій справі, суди попередніх інстанцій правильно зазначили, що вони стосуються розкриття банком інформації,

яка містить банківську таємницю, відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність» та ЦПК України, зокрема глави 12 розділу IV цього Кодексу, якою врегульовано порядок розгляду судами таких заяв. Таким чином, розгляд подібних заяв здійснюється в порядку цивільного судочинства.

Водночас КГС ВС акцентував на тому, що у відносинах неплатоспроможності правове регулювання окремих питань, які належать до предметної, суб'єктної та територіальної (виключної) юрисдикції спорів у справах про банкрутство (статті 20, 30 ГПК України), визначає спеціальна норма – стаття 7 КУзПБ.

У частині 2 цієї статті КУзПБ законодавець встановив виключну компетенцію господарського суду на розгляд усіх майнових спорів за участю боржника, оскільки такий підхід гарантує ефективне управління ліквідаційною масою та унеможливорює порушення прав кредиторів через закриття провадження у справі про банкрутство до завершення відповідних судових процесів.

Як правильно встановили суди попередніх інстанцій, заявлені контролюючим органом вимоги не підлягають вартісній оцінці та є немайновими, а результати їх розгляду не вплинуть на розмір або склад ліквідаційної маси боржника. До того ж ці вимоги не належать до юрисдикції господарських судів, визначеної статтею 20 ГПК України, у зв'язку з чим підстави для поширення на них спеціальної підсудності справи про банкрутство відсутні.

Якщо заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства, за змістом статті 175 ГПК України суддя відмовляє у відкритті провадження у справі.

З огляду на викладене підстави для скасування оскаржуваних судових рішень у цій справі відсутні.

Повний текст постанови КГС ВС від 08.04.2026 у справі № 908/2417/25 доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135804467>.

1.4. Недопустимість повторного розгляду питання про достовірність декларації боржника після набрання законної сили постановою про визнання боржника банкрутом

Клопотання про закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі недостовірності інформації у деклараціях про майновий стан, якщо питання повноти та достовірності цих декларацій було досліджено судом на стадії реструктуризації боргів та отримало належну правову оцінку в постанові про визнання боржника банкрутом, яка набрала законної сили та не була оскаржена, не може бути задоволено, оскільки таке клопотання фактично спрямоване на перегляд судового рішення поза передбаченим законом порядком його оскарження.

У справі про неплатоспроможність фізичної особи Господарський суд Тернопільської області, серед іншого, припинив реструктуризацію боргів фізичної особи ОСОБА_1, визнав її банкрутом, ввів процедуру погашення боргів.

Кредитор АТ «Райффайзен Банк» (далі – Банк) ініціював закриття провадження у справі про неплатоспроможність боржниці, подавши клопотання на підставі пунктів 10, 13 частини 1 статті 90, пункту 1 частини 7 статті 123 та частини 11 статті 126 КУзПБ, та звернувся із заявою про визнання кредитора ОСОБА_2 заінтересованою особою стосовно боржниці, обґрунтовуючи це наявністю родинних зв'язків (рідна сестра чоловіка боржниці).

Місцевий господарський суд відмовив у задоволенні поданих клопотання та заяви.

Суд апеляційної інстанції постановлену ухвалу скасував у частині відмови у задоволенні заяви Банку про визнання кредитора ОСОБА_2 заінтересованою особою стосовно боржниці та прийняв у цій частині нове рішення про її задоволення; в іншій частині оскаржувану ухвалу залишив без змін. Суд зазначив, що посилання Банку на недостовірність відомостей у деклараціях як на підставу для закриття справи є безпідставними, оскільки ці обставини вже отримали належну правову оцінку в постанові про визнання боржниці банкрутом та введення процедури погашення боргів. Повторне порушення цього питання спрямоване на ревізію судового акта, який набрав законної сили, та фактично є спробою перегляду вже оцінених фактів поза межами апеляційного порядку, що суперечить принципу правової визначеності.

ОЦІНКА СУДУ

Касаційний розгляд у цій справі зосереджений на перевірці законності судових рішень у частині вирішення питання про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Визначення судом підстави для закриття провадження у справі про банкрутство залежить від наявності конкретних обставин, які зумовлюють неможливість подальшого здійснення судового розгляду справи.

Законодавцем у КУзПБ запроваджено процедуру «добровільного банкрутства» боржника – фізичної особи, що не є обов'язком, а правом, яким боржник у разі дотримання певних вимог може скористатися задля реструктуризації боргів, прощення (списання) вимог кредиторів та/або звільнення від боргів і відновлення його платоспроможності.

Як зауважив КГС ВС, положення пункту 11 частини 3 статті 116 КУзПБ визначають подання декларації про майновий стан як безумовний процесуальний обов'язок боржника, що реалізується під час звернення із заявою про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність. Декларація є засобом розкриття реального майнового стану боржника на принципах повноти та достовірності, порушення яких свідчить про недобросовісність заявника. Законодавче право на подання виправленої декларації дозволяє боржнику самостійно усунути недоліки та підтвердити відкритість перед судом і кредиторами.

У пункті 1 частини 7 статті 123 КУзПБ передбачено, що суд приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, сторони у справі або з власної ініціативи, якщо боржником у декларації про майновий стан зазначена неповна та/або недостовірна інформація про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, якщо боржник упродовж семи днів після отримання звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки такої декларації не надав суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї.

У будь-якому випадку закриттю провадження у справі передуює встановлення судом обставин, які вказують на наявність для цього підстав за частиною 7 статті 123 КУзПБ.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, у цій справі вже було припинено процедуру реструктуризації боргів ОСОБИ_1, визнано її банкрутом та введено процедуру погашення боргів (постанова Господарського суду Тернопільської області від 25.01.2024). Це судове рішення набрало законної сили та не було оскаржено у встановленому законом порядку. Тобто обставини щодо достовірності та повноти декларацій ОСОБИ_1 вже були предметом судового розгляду й отримали належну правову оцінку на попередній стадії провадження.

З огляду на встановлені обставини суди дійшли обґрунтованих висновків, що подане Банком клопотання про закриття провадження у справі з підстав недостовірності відомостей у деклараціях, визначених пунктом 1 частини 7 статті 123 КУзПБ, фактично зводиться до повторного порушення питання, яке вже було досліджене судом та покладене в основу рішення про перехід до процедури погашення боргів. Клопотання Банку фактично спрямоване на перегляд судового рішення поза передбаченим законом порядком його оскарження.

За таких обставин КГС ВС залишив без змін рішення судів попередніх інстанцій у частині відмови у задоволенні клопотання про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Повний текст постанови КГС ВС від 08.04.2026 у справі № 921/562/22 доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135553403>.

2. Справи щодо захисту прав інтелектуальної власності

2.1. Поняття «зупинення дії рішення АМКУ» та «зупинення виконання рішення АМКУ» не є тотожними, що обумовлюється їхньою різною правовою суттю та відмінними правовими наслідками

Суд має право вжити заходів забезпечення позову за ГПК України й інших заходів у випадках, передбачених законами та міжнародними договорами. Всі питання, пов'язані із зупиненням дії рішення АМКУ, прийнятого згідно з частиною 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», мають вирішуватися господарським судом, який розглядає справу про визнання такого рішення недійсним.

Стосовно Товариства АМКУ прийняв рішення про порушення конкурентного законодавства та накладення штрафу на підставі частини 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (рішення_1), а також рішення про визнання «основного» рішення таким, дія якого не зупиняється у зв'язку з відкриттям господарським судом провадження у справі про визнання «основного» рішення недійсним (рішення_2).

До пред'явлення позову про визнання недійсним рішення_1 Товариство звернулося до суду із заявою про забезпечення позову, в якій просило суд зупинити виконання рішення_2, а також на час зупинення його дії зупинити виконання рішення_1 та ін.

Суд першої інстанції заяву задовольнив частково, зупинивши виконання рішення_2 стосовно Товариства. Апеляційний суд у задоволенні зави відмовив, зазначивши, що право суду зупинити дію рішення АМКУ за спеціальною нормою Закону України «Про захист економічної конкуренції» не може розглядатися як підстава для забезпечення позову в порядку ГПК України.

Під час розгляду касаційної скарги КГС ВС виходив із того, що інститут вжиття заходів забезпечення позову є одним із механізмів забезпечення ефективного юридичного захисту матеріально-правових інтересів позивача, які гарантують реальне виконання судового рішення, прийнятого за його позовом.

Суд має право вжити заходів забезпечення позову, передбачених статтею 137 ГПК України, а також інших заходів у випадках, визначених законами чи міжнародними договорами.

Оскільки вжиття таких заходів або відмова у них прямо залежить від фактичних обставин кожного конкретного спору, універсального алгоритму для їх застосування не існує.

Поняття «зупинення дії рішення АМКУ» та «зупинення виконання рішення АМКУ» не є тотожними, що обумовлюється їхньою різною правовою суттю та відмінними правовими наслідками.

З огляду на те, що зупинення дії рішення АМКУ, прийнятого, зокрема, згідно з частиною 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», призупиняє саме його юридичну силу на час розгляду справи чи перегляду відповідного рішення (постанови) господарського суду, що, звісно, унеможливорює його використання як підстави для виконання, а тому має наслідком зупинення його виконання, господарський суд залежно від обставин справи та за наявності достатніх підстав має право зупинити дію рішення АМКУ, прийнятого відповідно до частини 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (повністю або в частині), що й матиме наслідком зупинення виконання рішення АМКУ, прийнятого згідно з частиною 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що оскаржується суб'єктом господарювання у справі про визнання недійсними саме цих рішень АМКУ.

Всі питання, пов'язані із зупиненням дії рішення АМКУ, прийнятого відповідно до частини 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», мають вирішуватися господарським судом, який розглядає справу про визнання такого рішення недійсним.

Саме під час розгляду справи про визнання недійсним зазначеного рішення АМКУ господарський суд у разі подання позивачем заяви про зупинення його дії має дослідити та надати оцінку: мотивам АМКУ про незупинення дії рішення АМКУ, а також доводам позивача на обґрунтування його заяви щодо наявності достатніх підстав для зупинення дії рішення АМКУ. Суд повинен дослідити та оцінити надані сторонами докази на підтвердження їхніх мотивів і доводів та прийняти обґрунтоване судове рішення.

У разі наявності достатніх підстав і незалежно від прийняття АМКУ рішення про незупинення дії рішення АМКУ, прийнятого, зокрема, відповідно до частини 1 статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», суд має право зупинити дію цього рішення.

За результатами касаційного перегляду КГС ВС залишив постанову суду апеляційної інстанції без змін, виклавши інші мотиви її ухвалення.

Повний текст постанови КГС ВС від 26.03.2026 у справі № 910/14711/25 доступний за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135309281>.

2.2. Щодо поширення інформації про лікувальні властивості косметичного засобу як підстави для визнання недобросовісної конкуренції

Поширення суб'єктом господарювання інформації про лікувальні властивості косметичного засобу, який не зареєстрований як лікарський препарат, є повідомленням неправдивих відомостей та може кваліфікуватися як введення споживачів в оману. Для визнання таких дій недобросовісною конкуренцією достатнім є встановлення самого факту поширення інформації, яка впливає або може вплинути на наміри споживачів щодо придбання товару, незалежно від настання негативних наслідків.

Предметом розгляду КГС ВС стала справа за позовом Державного підприємства «Експериментальний завод медичних препаратів Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії Національної академії наук України» (правонаступник – Державна установа «Дослідний центр медичних та фармацевтичних випробувань Національної академії наук України») до АМКУ про визнання недійсним рішення, яким дії позивача визнано порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції та накладено штраф.

Підставою для прийняття рішення АМКУ стало встановлення факту поширення позивачем на упаковці косметичного засобу «Ротокан» інформації про його застосування при запальних захворюваннях ротової порожнини та здатність сприяти

загоєнню, що створювало у споживачів враження про лікувальні властивості продукту. Водночас цей засіб не був зареєстрований у Державному реєстрі лікарських засобів України, а заявлені властивості не були підтверджені належними дослідженнями.

Суди першої та апеляційної інстанцій відмовили у задоволенні позову, виходячи з того, що така інформація могла забезпечити позивачу неправомірні переваги у конкуренції, оскільки формувала у споживачів уявлення про лікарський характер засобу без проходження встановлених процедур реєстрації та клінічних випробувань.

ОЦІНКА СУДУ

Погоджуючись із висновками судів попередніх інстанцій, КГС ВС зазначив, що: поширення інформації, яка вводить в оману, має оцінюватися в контексті конкурентних відносин між суб'єктами господарювання; достатнім для кваліфікації порушення є встановлення факту поширення неправдивих або неточних відомостей чи можливості їх впливу на поведінку споживачів; спосіб подання інформації має вирішальне значення: навіть якщо відомості формально стосуються окремих компонентів, але подані як властивості продукту, вони можуть вводити в оману; відсутність належних доказів, що підтверджують заявлені властивості саме готового продукту, свідчить про неправдивість такої інформації; використання формулювань, які створюють у споживачів враження про фармакологічну дію, за відсутності державної реєстрації як лікарського засобу, є порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Суд також відхилив доводи позивача про те, що інформація стосувалася лише властивостей інгредієнтів, оскільки спосіб її викладення формував у споживачів уявлення саме про властивості готового продукту. Крім того, результати опитувань підтвердили, що значна частина споживачів сприймала засіб як лікарський.

За результатами касаційного перегляду КГС ВС залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

Повний текст постанови КГС ВС від 16.04.2026 у справі № 910/9006/25 доступний за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135844764>.

3. Справи щодо корпоративних спорів, корпоративних прав

3.1. Щодо відсутності в учасника товариства права на самостійне скликання загальних зборів у разі невключення запропонованих ним питань до порядку денного

Право учасника товариства на самостійне скликання загальних зборів відповідно до частини 9 статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» виникає виключно у разі, якщо виконавчий орган не виконав вимогу про скликання загальних зборів у встановлений строк взагалі.

У разі невключення виконавчим органом до порядку денного одного з питань, запропонованих учасником, який ініціював скликання зборів, таке питання вважається автоматично включеним до порядку денного згідно з частиною 7 статті 32 цього Закону, однак право на самостійне скликання загальних зборів у такого учасника не виникає.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга ТОВ у справі за позовом колишнього генерального директора товариства до ТОВ. Позивач вимагав визнати недійсним та скасувати рішення загальних зборів учасників товариства, яким генерального директора звільнено з посади; визнати протиправним та скасувати наказ заступника директора ТОВ, яким звільнено з посади позивача; поновити позивача на посаді генерального директора товариства та скасувати в ЄДР відомості про нового керівника ТОВ.

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що ТОВ порушило вимоги законодавства і статуту під час скликання загальних зборів учасників товариства та їх проведення, оскільки звільнило генерального директора товариства під час його перебування на лікарняному та порушило процедуру дострокового звільнення.

Господарський суд ухвалив рішення про відмову у позові.

Апеляційний господарський суд постановою рішення господарського суду скасував та ухвалив нове рішення, яким позов задовольнив.

Постанова апеляційного господарського суду була мотивована тим, що генеральний директор ТОВ виконав всі необхідні й передбачені Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» і статутом дії, спрямовані на скликання загальних зборів учасників товариства, та повідомив учасника ТОВ, який володіє 51 % статутного капіталу товариства (далі – учасник ТОВ), як ініціатора про дату, час та місце проведення загальних зборів у листі.

ОЦІНКА СУДУ

В аспекті встановлення належного виконання виконавчим органом товариства вимоги учасника про скликання загальних зборів у разі невключення всіх запропонованих учасником питань до порядку денного як правової підстави для виникнення в учасника ТОВ права на самостійне скликання загальних зборів товариства, КГС ВС зазначив таке.

Частиною 7 статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» встановлено, що разом із питаннями, запропонованими для включення до порядку денного загальних зборів учасників особою, яка вимагає скликання таких зборів, виконавчий орган товариства з власної ініціативи може включити до нього додаткові питання.

У касаційній скарзі скаргник зазначав, що оскільки генеральний директор, ігноруючи порядок денний, запропонований у вимозі учасника ТОВ, не включив до порядку денного питання про обрання членів колегіального виконавчого органу ТОВ у складі генерального директора та заступника генерального директора,

це підтверджує факт невчинення особою, яка на той час займала посаду генерального директора товариства, всіх належних дій для скликання загальних зборів на вимогу учасника товариства, що, у свою чергу, надавало учаснику ТОВ право самостійно скликати загальні збори учасників товариства.

Як констатував КГС ВС, за змістом статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» право учасника на самостійне скликання загальних зборів виникає лише у випадку, коли товариство не виконало вимогу про скликання загальних зборів у визначений вказаною нормою строк взагалі.

Водночас, коли товариство виконало вимогу учасника про скликання загальних зборів, однак не включило до порядку денного одне з питань, запропонованих таким учасником, право на самостійне скликання загальних зборів в останнього не виникає, натомість його відповідні права щодо розгляду запропонованого питання захищаються в порядку статті 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Згідно з частинами 6, 7 статті 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» виконавчий орган товариства приймає рішення про включення запропонованих питань до порядку денного загальних зборів учасників. Будь-який учасник має право внести пропозиції щодо включення питань до порядку денного загальних зборів учасників. Пропозиції учасника або учасників товариства, які в сукупності володіють 5 або більше відсотками статутного капіталу товариства, підлягають обов'язковому включенню до порядку денного загальних зборів учасників. Таке питання вважається автоматично включеним до порядку денного загальних зборів учасників.

Отже, у разі неналежного виконання товариством обов'язку щодо включення до порядку денного одного з питань, запропонованих учасником, який надіслав вимогу про скликання загальних зборів, вважається, що таке питання є автоматично включеним до порядку денного і, відповідно, може бути проголосоване на скликаних товариством загальних зборах, однак за вказаних обставин учасник товариства не набуває самостійного права на скликання загальних зборів на підставі частини 9 статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

З огляду на обставини справи КГС ВС погодився з висновками апеляційного господарського суду про те, що у спірних правовідносинах в учасника ТОВ не виникло права на самостійне скликання загальних зборів згідно з частиною 9 статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

За результатами розгляду касаційної скарги постанову апеляційного суду залишено без змін.

Повний текст постанови КГС ВС від 01.04.2026 у справі № 910/4859/25 доступний за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135385997>.

3.2. Щодо відсутності в директора юридичної особи права на оскарження рішення про виключення юридичної особи зі складу членів РТПП із підстав порушення його корпоративних прав

Рішення Президії РТПП про виключення юридичної особи зі складу членів палати може порушувати права такої юридичної особи, а не її директора, який як уповноважений представник цієї юридичної особи був обраний до складу Президії. Директор юридичної особи – член палати не є самостійним членом палати, а тому оскарження ним такого рішення з підстав порушення його права на участь в управлінні палатою є підставою для відмови у задоволенні позову у зв'язку з недоведеністю порушення його корпоративних прав.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга РТПП у справі за позовом директора ТОВ до РТПП, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача, третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача, про визнання недійсним рішення позачергового засідання Президії, оформленого протоколом, про виключення з членів Палати.

Позовні вимоги мотивовані тим, що позивач, будучи директором ТОВ, був обраний до складу Президії Палати строком на п'ять років. Проте відповідач прийняв рішення про виключення зі складу членів Палати 5 юридичних осіб. У порушення вимог статуту процедуру скликання позачергового засідання Президії дотримано не було, оскільки позивач не був належним чином повідомлений про місце, дату та час проведення засідання, а також про порядок денний. Вказані порушення призвели до позбавлення позивача як члена Президії Палати можливості взяти участь у засіданні керівного органу.

Господарський суд ухвалив рішення про закриття провадження у справі в частині визнання недійсним рішення засідання позачергової президії РТПП, а також у частині виключення ТОВ із членів РТПП. У задоволенні решти позову – відмовлено.

Постановою апеляційного господарського суду рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення, яким позов задоволено і визнано недійсним рішення засідання позачергової Президії РТПП.

ОЦІНКА СУДУ

Як зазначив КГС ВС, право на участь в управлінні юридичною особою мають учасники (засновники, акціонери, пайовики) юридичної особи, зокрема через своїх уповноважених представників.

Директор ТОВ є уповноваженим представником (керівником) виключеного спірним рішенням зі складу членів РТПП ТОВ, проте не є членом РТПП.

Зважаючи на обставини справи, КГС ВС погодився з висновками місцевого суду про те, що корпоративні права позивача не порушені спірним рішенням.

Натомість висновки апеляційного суду суперечливі, оскільки суд, зазначаючи, що спір у цій справі в розумінні статті 20 ГПК України є саме корпоративним, вказує,

що він пов'язаний з оскарженням членом одного із керівних органів Палати рішення, прийнятого таким органом (Палатою), яке безпосереднього стосується прав, обов'язків та інтересів цього члена як посадової особи та не стосується захисту приватних (особистих) інтересів позивача як фізичної особи.

Проте права члена керівного органу не є корпоративними, оскільки він представляє в цьому органі саме члена Палати – ТОВ як директор цього товариства.

З огляду на наведене КГС ВС дійшов висновку, що рішення Президії про виключення зі складу членів РТПП юридичної особи може порушувати права такої юридичної особи, а не її директора, який як представник цієї юридичної особи був обраний до складу Президії РТПП.

Апеляційний господарський суд, пославшись на те, що стороною у корпоративному спорі може бути, зокрема, учасник підприємства, який обґрунтовує позовні вимоги порушенням його корпоративних прав, залишив поза увагою, що в цьому спорі позивачем є не член РТПП, а його директор, який є членом Президії.

Крім того, задовольняючи позовні вимоги, апеляційний господарський суд також не врахував, що постановою апеляційного господарського суду від 09.04.2025 у справі № 916/1959/24 вже визнано недійсним рішення засідання позачергової президії РТПП в частині виключення ТОВ із членів РТПП.

Таким чином, місцевий господарський суд, взявши до уваги, що директор ТОВ є уповноваженим представником (керівником) ТОВ, проте не є членом РТПП, дійшов обґрунтованого висновку, що корпоративні права позивача спірним рішенням не порушені.

За результатами розгляду касаційної скарги постанову апеляційного господарського суду скасовано, рішення господарського суду залишено в силі.

Повний текст постанови КГС ВС від 09.04.2026 у справі № 916/2834/24 доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655118>.

3.3. Щодо обов'язку ОСББ в особі правління надавати співвласникам інформацію про діяльність об'єднання

Ненадання співвласнику багатоквартирного будинку інформації про діяльність ОСББ є порушенням його права на отримання інформації з боку ОСББ в особі правління, а не голови правління як окремої посадової особи, оскільки виконання обов'язку з надання передбаченої законом інформації забезпечує правління об'єднання у межах своїх повноважень відповідно до визначеної законом компетенції щодо ведення діловодства.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга ОСББ у справі за позовом співвласника до ОСББ про визнання неправомірною бездіяльності цього об'єднання та зобов'язання надати документи.

Позовні вимоги обґрунтовані порушенням прав члена ОСББ на доступ до інформації та документів, пов'язаних із діяльністю ОСББ.

Господарський суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, залишив без розгляду позов в частині позовних вимог про зобов'язання ОСББ надати рішення правління; кошторис ОСББ за 2022 рік. Закрив провадження у справі в частині вимог про зобов'язання ОСББ надати співвласнику певні документи. В іншій частині позов задовольнив. Визнав неправомірною бездіяльність ОСББ в особі голови правління щодо ненадання співвласнику для ознайомлення та можливості зняти копії з документів за його заявами. Зобов'язав ОСББ надати співвласнику у місячний термін із дня набрання рішенням суду законної сили для ознайомлення та зняття з них копій документи, укладені / вчинені з 20.10.2020 по день набрання рішенням законної сили.

Задовольняючи позовні вимоги частково, господарський суд виходив із того, що договори, накази, виписки з рахунків, відомості про нарахування та виплату заробітної плати, документи фінансово-господарської діяльності містять у собі інформацію про технічний стан спільного майна мешканців багатоквартирного будинку, умови його утримання та експлуатації, витрати на утримання спільного майна багатоквартирного будинку та надходження, отримані від його використання, а тому співвласник має право на отримання таких документів.

ОЦІНКА СУДУ

Як зазначив КГС ВС, оскільки право співвласника на отримання інформації про діяльність ОСББ було порушено, господарські суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про наявність підстав для задоволення позовних вимог в частині зобов'язання ОСББ надати документи, які не були надані співвласнику.

Разом із тим КГС ВС вважає, що забезпечення прав позивача як члена ОСББ покладено в цілому на юридичну особу, інтереси якої представляє виконавчий орган – правління.

Натомість господарський суд першої інстанції визнав неправомірною бездіяльність ОСББ в особі голови правління, з чим погодився й апеляційний господарський суд, залишивши це рішення без змін.

Із встановлених судами обставин вбачається, що ні голова правління, ні заступник голови правління не виконали свого обов'язку з надання позивачу запитуваних документів у частині задоволених судом вимог.

Згідно зі статтею 18 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» виконання зобов'язань об'єднанням належить до повноважень його правління відповідно до статуту об'єднання.

Для керівництва поточною діяльністю об'єднання обирається правління. Правління має право приймати рішення з питань діяльності об'єднання, визначених статутом. Правління є виконавчим органом об'єднання і підзвітне загальним зборам. До компетенції правління належить, зокрема, підготовка кошторису, балансу об'єднання та річного звіту; ведення діловодства, бухгалтерського обліку та звітності про діяльність об'єднання (частини 17, 18, 20 статті 10 Закону «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»).

Створене власниками квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку ОСББ є особою, у володінні та розпорядженні якого перебуває інформація щодо багатоквартирного будинку, в якому його створено, щодо діяльності такого об'єднання.

Отже, законодавством передбачено право співвласників на одержання інформації щодо діяльності створеного ОСББ і реалізація такого права покладена саме на розпорядника такої інформації, тобто на ОСББ в особі його статутних органів.

Виконання покладеного на ОСББ обов'язку з надання передбаченої законом інформації забезпечує саме правління об'єднання у межах своїх повноважень відповідно до визначеної законом компетенції щодо ведення діловодства в об'єднанні.

Таким чином, суди помилково визнали неправомірною бездіяльність ОСББ в особі голови правління, оскільки неодержання співвласником інформації щодо діяльності ОСББ є порушенням його права на отримання інформації зі сторони ОСББ в особі правління. З огляду на викладене КГС ВС оскаржувані постанову та рішення в цій частині змінив.

Повний текст постанови КГС ВС від 26.03.2026 у справі № 752/9416/23 доступний за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386034>.

3.4. Щодо недопустимості забезпечення позову у спорі про поновлення повноважень члена наглядової ради шляхом заборони АТ укладати договори з її новими членами

Заборона АТ вчиняти дії щодо укладення цивільно-правових договорів із новими членами наглядової ради, реєстрації змін до її персонального складу та проведення перших засідань у новому складі є недопустимим заходом забезпечення позову про поновлення повноважень члена наглядової ради, оскільки застосування такого заходу є втручанням у конкурсну процедуру формування складу наглядової ради (що заборонено частиною 12 статті 137 ГПК України), є неспівмірним із заявленими вимогами, позаяк поширюється на всіх членів наглядової ради та призводить до непропорційного блокування господарської діяльності юридичної особи і реалізації корпоративних прав єдиного акціонера.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга члена наглядової ради АТ у справі за позовом скаржника до Міністерства енергетики України, АТ про визнання незаконними та скасування рішень.

Член наглядової ради АТ, вважаючи своє звільнення з посади незаконним, звернувся із заявою про забезпечення позову до подання позовної заяви, у якій просив: 1) зупинити рішення, що викладено у формі наказу, про припинення повноважень члена наглядової ради; 2) заборонити комісії з відбору здійснювати

будь-які дії, пов'язані з проведенням конкурсного відбору кандидатів; 3) заборонити вчиняти дії щодо укладення цивільно-правових договорів із новими членами наглядової ради, реєстрації змін до персонального складу наглядової ради, проведення перших засідань нового складу наглядової ради.

Господарський суд заяву задовольнив частково, заборонивши вчиняти дії щодо укладення цивільно-правових договорів із новими членами, реєстрації відповідних змін, проведення перших засідань. Апеляційний господарський суд цю ухвалу скасував та відмовив у задоволенні заяви повністю.

ОЦІНКА СУДУ

Як зазначив КГС ВС, предметом розгляду цієї справи по суті є питання, зокрема, правомірності припинення повноважень члена наглядової ради АТ за рішенням його єдиного акціонера – Міністерства енергетики України.

Отже, метою майбутнього позову є поновлення позивача на посаді члена наглядової ради АТ, тобто відновлення того становища, яке існувало до видання наказу Міністерства енергетики України «Про припинення повноважень членів Наглядової ради АТ».

Суд першої інстанції заяву про забезпечення позову задовольнив частково, дійшовши висновку, що в разі укладення договорів з новими членами наглядової ради фактично буде нівельовано можливість поновлення позивача у складі наглядової ради як незалежного члена. У такому випадку наявність судового рішення ніяким чином не призведе до досягнення мети звернення до суду, оскільки не забезпечить ефективного захисту прав та законних інтересів позивача.

Разом із тим відповідно до частини 12 статті 137 ГПК України не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які полягають в (або мають наслідком) припиненні, відкладенні, зупиненні чи іншому втручанні у проведення конкурсу, аукціону, торгів, тендера чи інших публічних конкурсних процедур, що проводяться від імені держави (державного органу), територіальної громади (органу місцевого самоврядування) або за участю призначеного державним органом суб'єкта у складі комісії, що проводить конкурс, аукціон, торги, тендер чи іншу публічну конкурсну процедуру.

Зі встановлених обставин справи вбачається, що на виконання Плану заходів, затверджених розпорядженням КМУ, Міністерство енергетики України видало накази про (I) припинення повноважень членів наглядової ради АТ та (II) оголошення відбору кандидатів на зайняття посад незалежних членів та посад представників держави у складі наглядової ради АТ.

Водночас КГС ВС погодився з висновком суду апеляційної інстанції про те, що заборона АТ укладати цивільно-правові договори з новими членами наглядової ради обмежує конкурсну процедуру та фактично означає втручання у її проведення, оскільки укладення таких договорів є невід'ємною частиною завершення конкурсу та формування складу наглядової ради.

Наглядова рада є колегіальним органом, що здійснює захист прав всіх акціонерів товариства і в межах компетенції, визначеної статутом АТ та Законом України «Про акціонерні товариства», здійснює управління товариством, а також контролює та регулює діяльність його виконавчого органу.

Як констатував КГС ВС, внаслідок блокування формування органу управління товариство фактично позбавляється дієздатного органу управління на невизначений строк, у зв'язку із чим товариство може втратити можливість укладати значні правочини, продовжувати або змінювати чинні договори, залучати фінансування та реалізовувати інвестиційні програми, що, у свою чергу, створює ризики порушення вже взятих на себе договірних зобов'язань, застосування штрафних санкцій та виникнення додаткових судових спорів.

Застосований судом першої інстанції захід забезпечення позову створює загрозу настання істотних негативних наслідків для товариства, а також призводить до фактичного блокування реалізації корпоративних прав держави як єдиного акціонера щодо формування органів управління товариством та здійснення контролю за його діяльністю, тобто має наслідком істотне й непропорційне втручання у господарську діяльність юридичної особи та порушує баланс інтересів сторін.

Крім того, КГС ВС зауважив, що застосований судом першої інстанції захід забезпечення позову є неспівмірним із заявленими позивачем вимогами, оскільки такий захід фактично поширюється на всіх членів наглядової ради, а не лише на позивача.

За результатами розгляду касаційної скарги постанову апеляційного суду залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.04.2026 у справі № 910/16129/25 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135623798>.

4. Справи щодо земельних відносин та права власності

4.1. Щодо належності й ефективності позовної вимоги про повернення земельної ділянки як наслідку нікчемності договору оренди землі та застосування позовної давності

Позовна вимога про зобов'язання орендаря повернути земельну ділянку орендодавцю – стороні нікчемного договору оренди землі, укладеного з порушенням вимог щодо передачі земельних ділянок на конкурентних засадах, є належним та ефективним способом захисту шляхом застосування наслідків нікчемності правочину у виді односторонньої реституції, а не негативним позовом. До такої вимоги застосовується позовна давність, перебіг якої починається від дня початку виконання нікчемного правочину.

Предметом розгляду КГС ВС у складі судової палати стала касаційна скарга прокурора в інтересах міської ради у справі за позовом до фізичної особи і СФГ про повернення земельної ділянки та скасування державної реєстрації права оренди і суборенди.

Прокурор звернувся до суду з позовом, посилаючись на те, що відповідачка вже реалізувала своє право на позаконкурентне отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства у 2012 році. Повторне отримання земельної ділянки без проведення земельних торгів, на думку прокурора, спрямоване на обхід установлені законом процедури та незаконне заволодіння земельною ділянкою державної власності, що суперечить положенням частини 2 статті 134 ЗК України та є підставою для визнання договору нікчемним відповідно до статті 228 ЦК України.

Позовні вимоги полягали, зокрема, у зобов'язанні відповідачів повернути земельну ділянку територіальній громаді в особі міської ради, а також у скасуванні державної реєстрації права оренди та суборенди на спірну земельну ділянку.

Господарський суд рішенням, залишеним без змін постановою суду апеляційної інстанції, у задоволенні позову відмовив повністю. Суди попередніх інстанцій виходили з того, що спірний договір оренди землі не є нікчемним правочином, а може бути лише оспорюваним, оскільки процедура надання земельної ділянки розпочата до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо проведення земельних торгів», яким змінено порядок передачі земельних ділянок державної та комунальної власності на конкурентних засадах. Крім того, суди дійшли висновку про недоведеність обставин зловживання відповідачкою правом на позаконкурентне отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства.

ОЦІНКА СУДУ

Переглядаючи справу у касаційному порядку, КГС ВС зазначив, що суди попередніх інстанцій помилково розглядали позовну вимогу про повернення земельної ділянки виключно як наслідок недійсності правочину, не надавши належної оцінки її правовій природі.

Зокрема, було підкреслено, що фактичне користування майном на підставі договору оренди унеможлиблює проведення класичної двосторонньої реституції у разі недійсності (нікчемності) такого договору відповідно до статті 216 ЦК України.

Заявлена прокурором у цій справі позовна вимога про зобов'язання відповідачки (орендаря) повернути спірну земельну ділянку міськраді (орендодавцю), тобто стороні договору оренди землі, за своєю процесуальною суттю є таким належним і ефективним способом захисту прав місцевої територіальної громади, як застосування наслідків нікчемності зазначеного договору у виді односторонньої реституції, що застосовується як виняток через законодавче встановлення недопустимості повернення орендодавцем отриманої орендної плати за фактичний строк оренди землі у разі недійсності.

Разом із тим КГС ВС зауважив, що нікчемність договору оренди землі була встановлена судовим рішенням в іншій справі (№ 922/1832/19), але аж ніяк

не негативним позовом, про який могло би йтися лише у випадку пред'явлення вимоги про повернення земельної ділянки тим суб'єктом, який не є стороною нікчемного правочину.

Як зазначив КГС ВС, на відміну від негативного позову до позовної вимоги про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину за заявою сторони у спорі може бути застосовано наслідки спливу позовної давності, оскільки відповідно до частини 3 статті 261 ЦК України перебіг позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину починається від дня, коли розпочалося його виконання.

Отже, за обставинами цієї справи позовна вимога прокурора про зобов'язання орендаря повернути спірну земельну ділянку орендодавцю (міськраді), тобто стороні договору оренди землі, за своєю процесуальною суттю є належним і ефективним способом захисту прав місцевої територіальної громади шляхом застосування наслідків нікчемності зазначеного договору у виді односторонньої реституції.

Оскільки наведена позовна вимога є наслідком недійсності нікчемного правочину, перебіг позовної давності за нею розпочинається від дня, коли почалося виконання такого правочину.

Таким чином, неповне з'ясування судами обставин щодо повернення земельної ділянки потребує скасування рішень і передачі справи на новий розгляд для належної оцінки доводів про пропуск позовної давності.

Як зауважив КГС ВС, вимога про скасування записів у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно не є ефективним способом захисту, оскільки саме по собі таке скасування не призведе до поновлення порушених прав територіальної громади.

За результатами розгляду касаційну скаргу задоволено частково. Скасовано рішення судів попередніх інстанцій у частині відмови в задоволенні позовної вимоги про зобов'язання повернути земельну ділянку територіальній громаді в особі міської ради та передано справу в цій частині на новий розгляд до суду першої інстанції. У частині відмови в задоволенні вимог про скасування державної реєстрації права оренди та суборенди рішення судів змінено шляхом викладення їх мотивувальної частини в редакції постанови КГС ВС, а в іншій частині залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.04.2026 у справі № 922/511/24 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135770414>.

5. Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів

5.1. Щодо визначення підсудності спору про визнання недійсними додаткових угод до договору про закупівлю та стягнення надміру сплачених коштів

Спир про визнання недійсними додаткових угод до договору про закупівлю та повернення надміру сплачених коштів є спором, що виник із договору, а тому позов може бути пред'явлений за вибором позивача до господарського суду за місцем

виконання договору, якщо в договорі визначено місце його виконання, незалежно від того, що предметом спору є оспорення правомірності правочину, а не невиконання договірною зобов'язання.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга ТОВ за позовом прокурора в інтересах Відділу освіти, молоді та спорту міської ради, міської ради до скаржника про визнання недійсними додаткових угод та стягнення надміру сплачених коштів.

Прокурор в інтересах держави оскаржив додаткові угоди до договору про закупівлю електричної енергії, що укладені між Відділом освіти, молоді та спорту міської ради й товариством, і стягнення надміру сплачених коштів. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що ціну товару збільшено без дотримання принципу пропорційності до ринкових коливань. Це суперечить Закону України «Про публічні закупівлі», згідно з яким перегляд ціни (у межах 10 %) має бути безпосередньо зумовлений відповідним зростанням вартості такого товару на ринку. В силу статей 203, 215 ЦК України це є підставою для визнання недійсними додаткових угод.

Господарський суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позов задовольнив. Суди визнали додаткові угоди недійсними, оскільки надані довідки ТПП не містили відомостей про коливання ринкової ціни, що є обов'язковою умовою для її перегляду. Через відсутність належного підтвердження ринкових змін відповідач зобов'язаний повернути надміру сплачені кошти. Суди також вказали на дотримання позивачем правил територіальної підсудності.

ОЦІНКА СУДУ

Під час розгляду справи перед КГВ ВС постали такі питання: чи є спір про визнання додаткових угод недійсними та повернення надмірно сплачених коштів таким, що виникає з договору, та чи може позов із зазначеними вимогами бути пред'явлений і розглянутий господарським судом за місцем виконання договору.

Колегія суддів зазначила, що у питанні, який позов може пред'являтися за територіальною підсудністю за вибором позивача, законодавець керується тим, що це позов у спорі, що виник із договору, який відповідає певним ознакам (у ньому визначено місце виконання або його можливо виконати лише в конкретному місці).

Обмежень про те, що такий спір має бути виключно спором про виконання цього договору, частина 5 статті 29 ГПК України не містить.

Натомість саме місце пред'явлення позову у спорі, що виник із договору, законодавець визначає за вибором позивача за місцем виконання відповідного договору.

Таким чином, КГС ВС зауважив, що для застосування встановленого частиною 5 статті 29 ГПК України правила альтернативної територіальної підсудності спір між сторонами має бути таким, що виник із договору, однак не обов'язково спором про його виконання.

При цьому КГС ВС звертає увагу, якщо у договорі про постачання електричної енергії не вказано місце поставки, то за загальним правилом воно визначається як місце, у якому встановлено обладнання для обліку електроенергії або в якому

за домовленістю сторін електроенергія фактично переходить до споживача (межа балансової належності згідно з Кодексом системи передачі, затвердженим постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 309).

Водночас здійснення аналізу та визначення місця виконання кожного з обов'язків сторін за договором чинним процесуальним законодавством не вимагається і у цій справі очевидно не має значення, оскільки спір між ними виник із договору, однак не стосується невиконання чи неналежного виконання якогось із договірних зобов'язань.

Отже, зважаючи на предмет та підстави заявленого у справі, її підсудність має визначатися з урахуванням встановленого у частині 5 статті 29 ГПК України правила, і, як наслідок, за вибором позивача ця справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) господарського суду за місцем виконання договору.

Оцінюючи доводи касаційної скарги щодо неправильного застосування норм матеріального права, КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що оспорювані додаткові угоди суперечать вимогам пункту 2 частини 5 статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі», оскільки призвели до збільшення ціни за одиницю товару понад встановлене 10 % обмеження, а також були укладені без належного підтвердження коливання ціни товару на ринку.

Згідно з усталеною позицією ВП ВС щодо застосування зазначеної норми сукупне збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати 10 % від первісної ціни договору незалежно від кількості внесених змін до договору.

Крім того, КГС ВС зазначив, що внаслідок недійсності додаткових угод кошти, сплачені понад первісну договірну ціну, є такими, що набуті без достатньої правової підстави, у зв'язку з чим підлягають поверненню відповідно до статті 1212 Цивільного кодексу України.

За результатами розгляду касаційну скаргу залишено без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 03.04.2026 у справі № 924/698/23 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135553282>.

5.2. Щодо правової природи договору користування торговельним місцем та порядку його поновлення

Договір користування торговельним місцем на ринку не є договором оренди комунального майна у розумінні Закон України «Про оренду державного та комунального майна», а тому дія цього Закону, зокрема щодо автоматичного продовження договору на період воєнного стану, на такі правовідносини не поширюється. Водночас до таких договорів застосовуються загальні положення ЦК України, у тому числі щодо їх поновлення у разі продовження користування майном після закінчення строку та відсутності заперечень орендодавця протягом одного місяця.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційна скарга ФОП за позовом КП до скаржника про зобов'язання вчинити дії.

Комунальне підприємство звернулося з позовом до ФОП про зобов'язання звільнити торговельне місце шляхом демонтажу контейнера у зв'язку із закінченням строку дії договору оренди. Позов обґрунтовано тим, що договір діяв до 31.12.2024 і не був продовжений, а отже, відповідач після цієї дати користується місцем без правових підстав.

Суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, позов задовольнив з огляду на те, що строк договору сплив, а підстав для подальшого користування місцем у відповідача немає.

ОЦІНКА СУДУ

Як зазначив КГС ВС, торговельне місце на ринку не є самостійним об'єктом нерухомого майна, а є частиною організованого торговельного простору. Відповідно, договір користування таким місцем має особливу (змішану) правову природу і не є класичним договором оренди майна, оскільки не передбачає передачі орендарю повного обсягу правомочностей, зокрема права володіння.

Суд підкреслив, що правовідносини щодо користування торговельними місцями регулюються нормами ЦК України та підзаконними актами (Правила торгівлі на ринках, відповідні урядові положення), а не Законом України «Про оренду державного та комунального майна». Отже, доводи про автоматичне продовження договору на період воєнного стану є безпідставними.

Водночас КГС ВС зазначив, що після закінчення строку договору відповідач продовжив користуватися торговельним місцем, а позивач звернувся з вимогою про його звільнення лише через майже два місяці після спливу договору. Така поведінка свідчить про відсутність заперечень орендодавця у межах місячного строку, визначеного ЦК України.

З огляду на це суд дійшов висновку, що договір вважається поновленим на той самий строк, тобто до 31.12.2025, а отже, вимоги про звільнення торговельного місця є передчасними та безпідставними.

У межах цієї справи КГС ВС також відступив від попереднього висновку, викладеного у постанові від 04.03.2025 у справі № 914/622/24, в якій подібні правовідносини помилково були кваліфіковані як оренда комунального майна із поширенням на них дії Закону України «Про оренду державного та комунального майна».

За результатами розгляду касаційну скаргу задоволено, рішення судів попередніх інстанцій скасовано та ухвалено нове рішення про відмову у позові.

Детальніше з текстом постанови СП КГС ВС від 09.04.2026 у справі № 914/746/25 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135693092>.

6. Справи в інших спорах, що виникають із господарських правовідносин

6.1. Щодо наслідків втрати предмета фінансового лізингу під час воєнних дій

Втрата предмета фінансового лізингу (зокрема внаслідок викрадення під час воєнних дій) трансформує обов'язок його повернення у зобов'язання з відшкодування вартості майна та виключає можливість нарахування неустойки за неповернення за відсутності вини лізингоодержувача. Водночас така обставина не звільняє лізингоодержувача від обов'язку сплачувати лізингові платежі, оскільки ризик випадкової втрати майна покладається на нього.

Предметом розгляду КГС ВС стала касаційну скаргу ТОВ «ТРАНССЕРВИС ГРУПП ЛТД» (лізингоодержувач) за позовом ТОВ «УЛФ-ФІНАНС» (лізингодавець) до скаржника і поручителя про стягнення заборгованості та за зустрічним позовом ТОВ «ТРАНССЕРВИС ГРУПП ЛТД» до ТОВ «УЛФ-ФІНАНС» про зобов'язання вчинити певні дії.

ТОВ «УЛФ-ФІНАНС» як лізингодавець звернувся з позовом про стягнення з лізингоодержувача – ТОВ «ТРАНССЕРВИС ГРУПП ЛТД» та поручителя понад 3,1 млн грн заборгованості за договором фінансового лізингу (лізингові платежі, штрафні санкції, інфляційні втрати і 3 % річних). У відповідь лізингоодержувач подав зустрічний позов, у якому просив звільнити його від сплати лізингових платежів із 24.02.2022 у зв'язку з неможливістю користуватися автомобілем, який перебував на окупованій території та був викрадений.

Суд апеляційної інстанції рішення суду першої інстанції залишив без змін, зменшивши при цьому розмір пені; у задоволенні зустрічного позову відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідного до статті 785 ЦК України у разі припинення договору найму наймач зобов'язаний негайно повернути наймодавцеві річ у стані, в якому вона була одержана, з урахуванням нормального зносу, або у стані, який було обумовлено в договорі. Якщо наймач не виконує обов'язку щодо повернення речі, наймодавець має право вимагати від наймача сплати неустойки у розмірі подвійної плати за користування річчю за час прострочення.

Як зазначив КГС ВС, для застосування наслідків, передбачених частиною 2 статті 785 ЦК України, суди повинні встановити обставини, за яких лізингоодержувач мав реальну можливість передати майно, що було предметом лізингу, але умисно цього обов'язку не виконав.

При цьому колегія суддів вважає за необхідне розмежувати поняття «ризик випадкового знищення / втрати майна» та «відповідальність за прострочення повернення майна».

При цьому КГС ВС підкреслив, що покладення ризику випадкової втрати майна на лізингоодержувача означає обов'язок відшкодувати його вартість або виконати інші фінансові зобов'язання за договором, але не створює підстав для подвійної відповідальності у вигляді неустойки за неповернення.

Водночас суд касаційної інстанції зауважив, що для застосування неустойки за неповернення майна (стаття 785 ЦК України) необхідна наявність вини боржника; у разі втрати (викрадення) предмета лізингу його повернення є об'єктивно неможливим, а тому відповідне зобов'язання припиняється і трансформується у відшкодування збитків; за відсутності фактичного володіння майном і можливості його повернення немає підстав для нарахування неустойки за прострочення повернення.

Верховний Суд зазначає, що договір фінансового лізингу хоча і поєднує в собі елементи договорів оренди та купівлі-продажу, проте має свої специфічні особливості регулювання.

Згідно з усталеною практикою ВС лізингові платежі за своєю природою не можна ототожнювати з орендною платою з огляду на особливість відшкодування частини вартості предмета лізингу. Специфіка лізингових правовідносин полягає в тому, що лізингодавець фінансує придбання майна для лізингоодержувача і отримання "винагороди" (процентів, комісії) є платою за користування фінансовим ресурсом лізингодавця, а не просто платою за фізичне користування річчю.

З урахуванням наведеного КГС ВС дійшов висновку про те, що положення частини 6 статті 762 ЦК України щодо звільнення наймача від плати за користування майном не поширюються на договір фінансового лізингу в частині сплати лізингових платежів. Це стосується як частини платежу, що відшкодовує вартість предмета лізингу, так і частини, що визначена як винагорода (комісія) лізингодавця. Неможливість користування предметом лізингу через обставини, за які лізингоодержувач не відповідає (в тому числі форс-мажорні обставини, воєнні дії, викрадення), не звільняє лізингоодержувача від обов'язку сплачувати лізингові платежі, оскільки ризик випадкового знищення або втрати предмета лізингу покладено законом та договором на лізингоодержувача.

За результатами розгляду касаційну скаргу задоволено частково: скасовано рішення судів попередніх інстанцій у частині стягнення неустойки за неповернення предмета лізингу та відмовлено у цій частині позову, залишено в силі стягнення основної заборгованості, штрафу, зменшеної пені, 3 % річних та інфляційних втрат. Зустрічний позов про звільнення від сплати лізингових платежів залишено без задоволення, в решті рішення судів попередніх інстанцій залишено без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 25.03.2026 у справі № 916/5151/24 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135386064>.

7. Процесуальні питання

7.1. Право засновника (учасника) юридичної особи на оскарження рішення третейського суду

Засновник (учасник) юридичної особи не має права на подання заяви про скасування рішення третейського суду на підставі частини 1 статті 346 ГПК України, якщо рішення третейського суду не вирішує питання про права та обов'язки такого засновника (учасника), а стосується виключно прав та обов'язків самої юридичної особи як сторони спору.

Третейський суд при Івано-Франківській торгово-промисловій палаті задовольнив позов ПП «Компанія Євротрейд» про стягнення з ТОВ «Поділля Агропродукт» заборгованості за транспортно-експедиторські послуги. Законність рішення та відмова у його скасуванні за ініціативою відповідача були підтверджені ухвалою Західного апеляційного господарського суду та постановою ВС.

До апеляційного господарського суду надійшла заява про скасування цього третейського рішення від нової особи – компанії «ТНА Корпорейт Солюшнс ЛЛС» (заявник). Західний апеляційний господарський суд ухвалою у задоволенні цієї заяви відмовив. Суд встановив, що оскаржуване рішення стосується виключно стягнення заборгованості за транспортні послуги між первісними сторонами та не містить висновків про права чи обов'язки заявника. Оскільки рішення не створює для скаржника жодних правових наслідків, підстави для його скасування за заявою особи, яка не брала участі у справі, відсутні.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд є судом апеляційної інстанції, який переглядає в апеляційному порядку судові рішення у тих справах, які апеляційні суди розглядають як суди першої інстанції, зокрема справи щодо оскарження рішень третейських судів.

Об'єктом апеляційного розгляду у цій справі стала заява про скасування рішення Постійно діючого третейського суду при Івано-Франківській торгово-промисловій палаті у третейській справі.

Аналіз положень частини 1 статті 346 ГПК України свідчить про те, що перед розглядом заяви про скасування рішення третейського суду відповідні суди повинні в першу чергу з'ясувати наявність у заявника статусу сторони, третьої особи або, а також особи, яка не брала участі у справі, оскільки процесуальний закон чітко встановлює перелік осіб, наділених правом відповідного оскарження.

Апеляційний господарський суд, оцінивши доводи скаржника та зміст оскаржуваного рішення третейського суду, дійшов правильного висновку, що компанія «ТНА Корпорейт Солюшнс ЛЛС» хоч і є особою, яка не брала участі при розгляді третейської справи, однак ні мотивувальна, ні резолютивна частини оскаржуваного рішення не містять вирішення питання про її права й обов'язки, тому підстави для розгляду відповідної заяви відсутні.

Крім того, ВС звернув увагу, що відповідно до інформації з ЄДР компанія «ТНА Корпорейт Солюшнс ЛЛС» є засновником (учасником) відповідача у третейській справі ТОВ «Поділля Агропродукт».

Згідно з усталеною практикою Європейського суду з прав людини акціонер (учасник) юридичної особи, навіть мажоритарний, не може розглядатися як належний заявник, якщо йдеться про порушення прав юридичної особи.

Як вбачається з матеріалів справи, заявник не був і стороною договору про надання транспортно-експедиторських послуг, невиконання якого стало предметом спору, що свідчить про відсутність прямого правового зв'язку між оскаржуваним рішенням та правами учасника.

Таким чином, КГС ВС дійшов висновку, що з огляду на положення статей 91, 92, 96 ЦК України ТОВ «Поділля Агропродукт» як юридична особа наділене право та дієздатним і самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями. Тому укладення спірного договору могло безпосередньо порушити права самого товариства, а не скажника як його засновника (учасника). Відповідно, ухвалене третейським судом рішення свідчить про порушення майнових прав та інтересів самого товариства, а не корпоративних прав та обов'язків його учасників чи засновників.

За результатами розгляду апеляційної скарги КГС ВС ухвалу Західного апеляційного господарського суду залишив без змін.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 31.03.2026 у справі № 870/5/25 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655084>.

Огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР за квітень 2026 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного господарського суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду, судові палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду. Київ, 2025. – 32 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua